

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

7. An detur praeceptum, vt memoria teneamus orationem Dominicam, & quid de Salve Regina, & Salutatione Angelica? Et cursim docetur, quod nullum datur praeceptum nec naturale, nec Diuinum, nec etiam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

ceptis memoria non tenentes. Idem dicendum est de Decalogo, de oratione Dominica; dummodo eorum substantiam sciant, & intelligant, & à fortiori de *Aue Maria*. Ita Layman in *Theol. moral. lib. 1. tract. 1. c. 9. n. 4.* Suarez *sect. 5. n. 8.* Tannerus *n. 67.* Coninch. *n. 194.* & alij DD. *vbi supra.* Et sic etiam non esse peccatum mortale, sed veniale neficere se signare signo Crucis, docet Sanchez in *summ. tom. 1. lib. 2. c. 3. n. 14.* licet contrarium doceat Angelus, Tabiena, Sylvester, Armilla, quos citat, & sequi videtur Villalobos in *summa, tom. 2. tr. 1. diff. 4. n. 12.* sed non obstante, quòd supradicta sint probabilia, studendi tamen sunt fideles, vt illa omnia explicitè sciant, & memoria retineant.

RESOL. VI.

Multi licet sciant quòd substantiam Symbolum, Decalogum, & Orationem Dominicam, nesciunt tamen memoriter, & eo ordine, quo proponuntur addiscenda, quarum an peccent mortaliter? Ex p. 2. tr. 16. & Misc. 2. Ref. 12. alias 14.

^{sup hoc in} ^{in. prae-} ^{vi. &} ^{etiam} ^{eq.} §. 1. **A**ffirmatiuè responder Farinacius, de *haeresi, q. 179. §. 5. n. 8.* quem sequitur Antonius Naldus in *summ. verb. Christianus, n. 1.* & probat ex vsu præcipuum vrbium, in quibus Confessarij, & periti omnes rerum Ecclesiasticarum, in dubio reputant eiusmodi præceptum obligare sub mortali, & propterea absolutio sacramentalis soler eis denegari, qui prædicta memoriter non tenent; & in plerisque Synodis diocesanas cauetur, ne prædicti admittantur ad matrimonium, neque ad leuandos pueros de sacro fonte baptismatis. Hæc Naldus.

2. At mihi contraria sententia prorsus placet, quam tuctur Azor. in *summa, tom. 1. lib. 8. c. 7. qua. 5.* Sanchez in *summ. tom. 1. lib. 2. c. 3. n. 19.* & præter DD. quos ipse citat, docet etiam hanc sententiam Martinus Bonacina *rr. de legibus, disp. 3. q. 6. punct. 2. n. 14.* & nouissimè P. Suar. *tr. de fide, disp. 13, sect. 5. n. 8.* vbi asserit: Certum est, non esse obligatiorem grauem retinendi memoria verba Symboli, vel præceptorum, ita vt sit peccatum mortale hoc omittere. Et ratio esse potest, quia vel de præcepto non satis constat, quia nec ab aliquo Pontifice, nec in aliquo Concilio generali latum inuenitur, vel quia alij Canones, qui de hoc loquuntur, de substantia mysteriorum sufficienter intelliguntur, vel certè, quia materia illa leuis est, si præcisè in verbis, vel in eorum ordine sistatur. Probabile autem est, si ex pura negligentia hoc omitatur, non carere aliqua culpa saltem veniali, quia præter Canones, qui hoc insinuant iuxta communem vsum Ecclesie, talis negligentia censetur aliquo modo culpabilis, & in aliis aliquando scandalum generat. Si verò quis meliorem diligentiam adhibeat, & nihilominus ob naturalem defectum, vel incapacitatem verba retinere non possit, facile poterit ab omni culpa excusari. Ita ille. Et sic etiam hanc opinionem docuit Vincentius Filliucius in *qq. mor. tom. 2. tract. 2. c. 2. n. 37.* qui citat Nauarum in *manuali c. 11. n. 22.*

RESOL. VII.

An detur præceptum, vt memoria teneamus Orationem Dominicam, & quid de Salue Regina, & Saluatione Angelica?
Et cursum docetur, quod nullum datur præceptum, nec naturale, nec Diuinum, nec etiam Ecclesiasticum de Oratione vocali priuata.
Et quid est sentiendum de consuetudine salutandi Virginem, quando publicum signum datur in principio noctis; an tunc cadat sub peccato saltem veniali talis oratio, & saluatio? Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. Ref. 45. alias 44.

§. 1. **O**uoad Orationem Dominicam affirmatiuè Ad fulcendam doctrinam huius Resol. lege Ref. præteritam, & §. eius annot.

Respondet Ioseph Rocafull. in *praxi Theolog. mor. tom. 1. part. 2. lib. 4. de Oratione in speciali disp. 1. c. 1. n. 5.* vbi sic ait: Nota quoddam tenere, oportere memoria tenere, alios non oportere memoriter tenere orationem Dominicam ordine, quo proposita est. In hac quaestione dico primò, non esse iuris naturalis memoria tenere orationem Dominicam: licet enim iure naturali debeamus precari Deum, non tamen est de iure naturali certa, & præscripta formula vt ad Deum obsecrandum. Dico secundò, neque esse de iure Diuino memoria tenere. Patet, quia non constat de isto iure. Dico tertio, esse præceptum Ecclesiasticum memoria tenendi orationem Dominicam: Constat (quidquid dixerit Azorius) ex *c. Vos ante omnia de consecrar. dist. 4.* ex Concilio Moguntino *c. 45.* ex Concilio Foroliuensi sub Carolo, & Pepino, Toletan. *4. c. 9.* & hanc sententiam tenent Angelus, Sylvester, Tabiena, Armilla *verb. Fides.* Hucufque Rocafull.

2. Sed mihi placet opinio Azorij, & aduersus Rocafull. Theologum Valentinum, alium Theologum Valentinum non minus doctum oppono, & is est Egidius Trullench. in *Decal. r. 1. lib. 1. c. 7. dub. 10. n. 4.* vbi ita asserit: nullum datur præceptum, nec naturale, nec Diuinum, nec Ecclesiasticum de oratione vocali priuata. Suarez *lib. 3. de Orat. c. 7. à n. 3.* & alij: non naturale, quia præceptum naturale orandi satis impletur per orationem mentalem; nec Diuinum, quia tale non reperitur, nec in veteri, nec in noua lege; & Matth. 6. Cum Christus docuit nos orare: non habetur præceptum vllum quoad singulos fideles præsertim, & si sola mète dicatur, satis est præcepto Diuino de oratione priuata. Quod autem nec detur præceptum Ecclesiasticum probabilis esse existimat Suarez *infra*; non enim est, ait Suarez, præceptum vt memoria teneamus orationem Dominicam, sed tantum, vt sciamus substantiam & materiã illius. Nec vllibi habetur præceptum recitandi orationem Dominicam: si enim Ecclesia id præcepisset, etiam determinasset tempus illius recitandæ, quod non fecit; vnde alij quotidie, alij vno tempore, alij verò alio ex deuotione recitant. Itè à fortiori dicendum est de Saluatione Angelica, vel *Salue Regina*, nec tenemus recitare Saluationem Angelicam etiã tempore, quo publicum signum datur in principio noctis, & omisso nullum esset peccatum, nisi interueniret scandalum, vel contemptus. Ita Trullench. cui ego libenter adhæreo. Vide etiam Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 3. de Oratione vocali, c. 6. n. 6.* qui respondet ad loca Conciliorum adducta à Rocafull. pro sua sententia. Dicendum est itaque, non extare præceptum Ecclesiasticum recitandi Dominicam Orationem, & signum optimum est, quia præceptum Ecclesiasticum affirmatiuum non solet imponi sine certa tēporis determinatione: nullum autè est ab Ecclesia determinatum tēpus, pro quo sit necessarium fidelibus omnibus priuatim dicere, *Pater noster*, sub reatu culpæ; si illud amittunt, ergo. Vnde Clemens in citato loco monet quidem fideles, vt ter in die hanc precem fundant, nullus autem dicit, hoc cadere sub præceptum, tantum ergo est illa optima monitio, & consiliū. Quare nec dici potest, hoc præceptum esse consuetudine introductum: tum quia, vt consuetudo inducat obligationem, necessaria est aliqua vniformitas, vt materia obligationis sit certa: hic autem nulla est vniformitas; vnus enim orat hoc tempore, alius alio, vnus rarius, alius frequentius, vnde constare non potest, quando obligat talis consuetudo; tum maxime quia in particulari, & in indiuiduo nullus dicit illam Orationem, vt obligatus, nisi qui tenentur eam dicere ex præcepto Ecclesie, vt Ministri eius, vel si dicit ex voto, vel speciali præcepto sui Confessoris, vel Superioris; ergo reliqua consuetudo est ex sola deuotione voluntaria,

luntaria, ac propterea non potuit inducere præceptum.
 3. Vnde à fortiori constat, quid de Oratione ad Virginem per Salutationem Angelicam, vel per Antiphonam, *Salve Regina*, dicendum sit. Nauarrus enim supra saltem de *Aue Maria*, idem sentit, sed nullum speciale adducit fundamentum, neque oportet imponere obligationes non satis fundatas. Est ergo confundendum omnibus, ut has Orationes discant, & sapienter recitent, non verò est peccati scrupulus iniiciendus per solam huiusmodi omissionem. Si quis autem sit adeò negligens animæ suæ, ut hæc rudimenta Christianæ vitæ ignoret, vel nunquam recitet, magnum indicium est, ipsum non rectè viuere, etiam si omiſſa illa speciale peccatum non sit. Secus verò esset, si quis aliis Orationibus assuefactus, has non diceret: nam in illo talis omiſſio, nec esset peccatum, nec finem periculose negligentiae, vel obliuionis salutis suæ.

4. Solum posset quis dubitare de consuetudine saluandi Virginem, quando publicum signum datur in principio noctis, an tunc dicere cadat sub obligationem peccati, saltem venialis; videtur enim hæc consuetudo tam generalis esse, ut hanc saltem obligationem indicat: Sed in primis non credo tunc esse obligationem orandi vocaliter, nam priuata est oratio, & potest quis satisfacere orando mente. Item etiam si quis ore voce, non cogitat ad certam formam orandi, verbi gratia, per *Aue Maria*, vel *Salve Regina*, &c. Sed potest dicto aliquo Hymno, vel pro sua vniuersalique deuotione orare, Deinde absolute, & per se non credo esse obligationem orandi tunc ad Virginem: nam illa consuetudo generaliter recepta est sub ratione deuotionis, non obligationis. Dico autem, per se, quia ex accidenti, & ex concomitantia vix potest omitti sine aliqua culpa, nisi ex rationabili causa. Nam si quis publicè illam omittat, aliquid scandalum præbet, & alios perturbat, periculumque est, ne videatur illam contemnere. Si autem omittat priuatè, & sine causa, non fiet sine aliqua otiositate, vel ex nimio affectu ad aliquam commoditatem humanam, vel quid simile. Et hæc omnia docet Suarez, *vbi supra*. Et de Salutatione idem sentit Rocafall. *vbi supra*, disp. 2. c. vlt. n. 83, vbi contra Nauarrum firmat cum Suarez, ignorantem Salutationem Angelicam non peccate, quia non est obligatio eam sciendi.

RESOL. VIII.

An omnia, quæ habentur in Iure Canonico, obligent, & habeant vim legis?

Et notatur, quod præcepta Conciliorum Provincialium obligantur Provinciam, ad quam spectant testimonia de rigore Patrum, quæ non sunt ex se leges obligatoriae. Ex p. 3, tr. 6. & Misc. 2. Ref. 26.

Sup. hoc in Ref. seq. si. g. 1. R. respondeo negatiuè. Nam circa ius canonicum notare oportet, cum in corpore iuris habeantur plura desumpta ex Conciliis Provincialibus, & alia ex sanctis Patribus, Augustino, Isidoro, & similibus, non omnia, quæ in eo continentur, obligare omnes, aut habere vim legis; nam solus Pontifex, & Concilium generale ab eo approbatum habet vim obligandi vniuersam Ecclesiam; præcepta verò Conciliorum Provincialium obligantur Provinciam, ad quam spectant testimonia de rigore Patrum, quæ non sunt ex se leges obligatoriae. Itaque cum Gratianus fuerit horum collector, & ipse non habuerit auctoritatem condendi leges, non potuit his Conciliis, & Patribus maiorem auctoritatem, & vim tribuere, quam ipsi habebant. Vnde etiam constat minus obligatorium esse, quod Gratianus addit de suo, ut interdum addere solet. Imò licet aliquid referat tanquam dictum

Tom. VI.

ab aliquo Concilio, vel Papasi aliunde constaret non fideliter referri, aut esset res omninò dubiæ auctoritatis, non esset obligatio illi parendi. Et hæc omnia docet Iacobus Granado in *part. 2. D. Thomæ, contr. 7. tr. 3. part. 1. disp. 3. sect. 7. n. 17.* vide etiam Suarez, *de legibus lib. 4. c. 5. n. 5.* Gresserum *pro defensione Bellarmini lib. 2. de Romano Pontifice, c. vlt. Rodrig. in qq. Regul. tom. 1. q. 6. art. 2.* & alios penes Rodericum Acugna in *progym. decreti Gratiani n. 19.* & Augustinum Barbosam n. 6.

RESOL. IX.

An decretum Gratiani habeat vim legis? Ex p. 5, tr. 14. & Misc. 2. Ref. 68.

§. 1. Hæc quæstio pto præxi multum deseruiet non solum Iuris peritis, sed etiam Casuistis, & Theologis, & affirmatiuam sententiam mordicus tenet noſter Pater Molfesius in *sum. tom. 1. tr. 9. c. 5. n. 73.* vbi sic ait. Canonistæ tenent indubitanter Decretum Gratiani habere vim legis. Ita Glossa in *c. noli, dist. 9.* eo quòd Gelasius Papa approbauerit tale Decretum. Alij, quòd Eugenius III. approbauit omnia contenta in Decreto, & quòd licet non cõstaret expressè de huiusmodi approbatione, communitè tamè Canonistæ, & Legistæ omnia contenta in prædicto Decreto allegantes, tanquam leges, & sic illis vtuntur in decisionibus causarum, & hæc opinio mihi probatur; quia in prædictis magis statuit Iuristis, quam Theologis, tum, quia vulgatum est axioma. In vtroque iure satis est allegare titulum, & probare possessionem: & hic supponitur, & allegatur titulus approbationis, & adeit possessio plus quingentorum annorum, dum Gratianus Monachus sancti Fœlicis Bononiensis, Ordinis S. Benedicti, vt aiunt, anno 1009. compilauit Decretum, & ab illo tempore vsque ad præsens, semper Legistæ, & Canonistæ iudicauerunt adesse talem approbationem, & tanquam sacris Canonibus vsi sunt, etiam diffis Sanctorum, quæ inibi Gratianus inseruit. Tum etiam, quia consuetudo dat iurisdictionem, & vim obtinet legis. Additur, quia varij Summi Pontifices iusserunt emendationem eiusdem Decreti, vt iam vltimo loco Gregor. XIII. illud iussit emendari, & corrigi, facta collatione cum originalibus, ex quibus Gratianus desussit omnia, & sic emendatum iusserit excudi. Igitur ad minus est continuata tacita cõcessa auctoritas, & successiue iure negari non videtur, ut vim legis non habeat. Huc vsque Molfesius, & testimonia sanctorum Patrum in dicto volumine Decreti inserta habere vim legis, dummodo in contrarium aliqua dispositio Pontificia non appareat, tenet Barbosa in *Proem. d. Decret. n. 7.* vbi citat plures DD.

Alibi in ref. quæ hic est antecedens.

2. Verum ego alibi contrariam sententiam docui, & nunc iterum doceo, & ita docent communitè Theologi, inter quos præcipuè videndus est Salas *de legibus tr. 1. 4. disp. 8. sect. 13. per totam.* Hanc etiam sententiam docet Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 12. n. 4. Valentia tom. 3. q. 6. disp. 6. de voto, punct. 6. Sotus de iust. lib. 7. q. 3. art. 1. Caietanus in 2. 2. q. 88. art. 8. dnb. vlt. ad 1. Maior in 4. dist. 27. quæst. vlt. §. dubitatur an is.* Suarez *de legib. lib. 4. c. 5. n. 6.* Granada, vt ego alibi notauim, in 1. 2. D. Thomæ *controu. 7. tr. 3. part. 1. disp. 3. sect. 2. n. 17.* quibus adde Villalobos in *summa. 1. tr. 2. difficult. 7. n. 3.* vbi sic ait. [Los Canones que estan en el Decreto, no son leyes de Pontifices, ni de otro que tẽga autoridad de hazellas, sino recopilolas Graciano, y no fue aquel cuerpo aprobado por algun Pontifice, y no es autentico. Contiene pues esse Decreto autoridad deſde muchos Santos, y de algunos Concilios Provinciales; otras del mismo Graciano, otras de Palea, que fue vn discipulo de Graciano, y otras son leyes ciuiles que estã alli insertas; y todo esto no tiene mas autoridad, que aquellos Santos, & Concilios de don-

A 3 de